

Chicken Run

Overlast en intimidatie door Oekraïense MHP bij de grootste kippenstal van Europa

SOMO Paper | september 2015

Stank- en verkeersoverlast, het onder druk zetten van kwetsbare inwoners en zeer beperkte informatievoorziening. Dat zijn enkele uitkomsten van SOMO-onderzoek naar het bedrijf Myronivsky Hliboproduct (MHP), de grootste speler in de Oekraïense pluimveesector. Het onderzoek richt zich op MHP's bedrijfsstrategieën en de negatieve impact van zijn fabriek op lokale gemeenschappen. Het Vinnytsia-complex van MHP is Europa's grootste kippenstal en MHP is met 332 miljoen geslachte kippen per jaar één van de grootste pluimveebedrijven. De stormachtige groei van het bedrijf is mede mogelijk gemaakt door € 0,5 miljard aan leningen van ontwikkelingsbanken, technologie van Nederlandse bedrijven en het openstellen van de Europese afzetmarkt. Een grote hoeveelheid Oekraïense plofkip komt in Nederland terecht.

Dit paper is een samenvatting van het SOMO-rapport Chicken Run, gepubliceerd in september 2015.

MHP is het grootste pluimveebedrijf van Oekraïne en verantwoordelijk voor zo'n 60 procent van alle industrieel geproduceerde kip in het land. Het bedrijf heeft alle onderdelen van de productie in eigen beheer: het verbouwen van graan, het produceren van het voer, maar ook het fokken en de slacht van de kippen, de distributie en

groothandel van de producten. MHP heeft daarvoor 380.000 hectare land ter beschikking. Jaarlijks worden er naar schatting 332 miljoen kippen in slechts 44 dagen op hun ideale gewicht gebracht en vervolgens geslacht.

Kenmerken landbouwsector in Oekraïne

SOMO onderzoekt onder andere hoe de ontwikkelingen in de Oekraïense landbouwsector van invloed zijn geweest op MHP's bedrijfsstrategieën. De landbouwsector in Oekraïne is de laatste jaren sterk geïndustrialiseerd en MHP is een van de bedrijven die deze ontwikkeling het sterkst weerspiegelt. Van alle vleesverwerkende subsectoren is die van het pluimvee het meest geconcentreerd: twee grote spelers (waarvan MHP er één is) beheersen vrijwel de hele markt.

Stimuleringsmaatregelen

De Oekraïense regering, die gezien wordt als 'de meest hervormingsgezinde regering die Oekraïne ooit heeft gehad', biedt een aantal fiscale en deregulerende stimuleringsmaatregelen aan landbouwbedrijven die volgens de FAO (Food and Agriculture Organization) 'zowel de productie als de handel verstoren'. Als maatregel om het ondernemingsklimaat in Oekraïne aantrekkelijker te maken, heeft de regering alle overheidsinspecties van bedrijven opgeschort. Ook milieu-inspecties worden niet meer uitgevoerd.

Groeiende handel met de EU

De groeiende handel met de Europese Unie (EU) kenmerkt de Oekraïense landbouwsector. De EU heeft zogenaamde 'autonome handelspreferenties' voor Oekraïne ingesteld – waardoor voor sommige Oekraïense producten de invoerrechten vervallen – en zijn er voor pluimvee jaarlijkse invoerquota ingesteld. Nederland is het enige Europese land dat significante hoeveelheden Oekraïense kip importeert, ruim 12.000 ton kippenvlees in 2014.

Financiering door IFI's

De verschillende internationale ontwikkelingsbanken, zoals de International Finance Corporation (IFC), de Europese Bank voor Wederopbouw en Ontwikkeling (EBRD) en de Europese Investeringsbank (EIB) leverden samen tientallen miljarden euro's aan steun voor de Oekraïense economie. Ontwikkelingsbanken beschouwen industriële landbouw als cruciaal voor de wereldvoedselvoorziening en de wederopbouw van de Oekraïense economie.

Vinnytsia mede mogelijk door Nederlandse technologie en financiering

De bouw van het Vinnytsia-complex is in twee fases uitgevoerd, waarbij de tweede fase eind 2015 van start gaat. Dit moet ervoor zorgen dat de totale productie stijgt naar 900.000 ton kip. Bij de bouw van het Vinnytsia-complex wordt overwegend technologie van Nederlandse leveranciers gebruikt die veelal een exportkredietverzekering ontvingen van het Nederlandse Atradius DSB. Verder heeft het bedrijf ongeveer een half miljard aan leningen uitstaan bij het IFC en andere ontwikkelingsbanken. Bovendien heeft het bedrijf een aantal leningen bij commerciële banken zoals het Nederlandse ING en de Rabobank.

Negatieve impact van MHP

Stank- en verkeersoverlast

Als grootste pluimveestal in Europa creëert het Vinnytsia-complex van MHP onvermijdelijk overlast voor de lokale gemeenschap in de omgeving van het bedrijf. Overlast wordt vooral veroorzaakt door de grote hoeveelheden mest die de faciliteit produceert en de toename van het vrachtverkeer. De vrachtwagens die levende of geslachte dieren vervoeren, de stallen waar de kippen verblijven en

de bergen mest op de velden en op de mestdumpplaats van het bedrijf zorgen voor veel stankoverlast. De lokale gemeenschappen ondervonden vooral tijdens de bouw de gevolgen van het zware bouwverkeer en de machines die door hun dorpen reden. Omwonenden verklaarden in interviews dat het vrachtverkeer is toegenomen sinds het bedrijf de productie startte. Want ook na de bouw bleven vrachtwagens van MHP mest, voer, vlees en andere materialen door het dorp vervoeren. Daarbij beschadigden de wegen, was er geluids- en stofoverlast en ontstonden scheuren in de huizen langs de wegen.

Buitensporige druk

Bewoners van de dorpen die nu al stank en verkeersoverlast hebben én de dorpen in de buurt van de eind 2015 geplande bouwwerkzaamheden, verklaren dat ze weinig tot geen informatie hebben gekregen over de plannen en werkzaamheden van het bedrijf. Het blijft onduidelijk hoe omwonenden op de hoogte gehouden worden over, en betrokken worden bij de uitbreidingsplannen en de daarmee samenhangende sociale en milieueisico's. De bewoners van de omringende gemeenschappen uitten hun zorgen over de druk die het bedrijf op hen uitoefent om hun land te kunnen gebruiken. Daarbij worden vooral de kwetsbaarste mensen, zoals alleenstaande ouderen en weduwen, onder druk gezet.

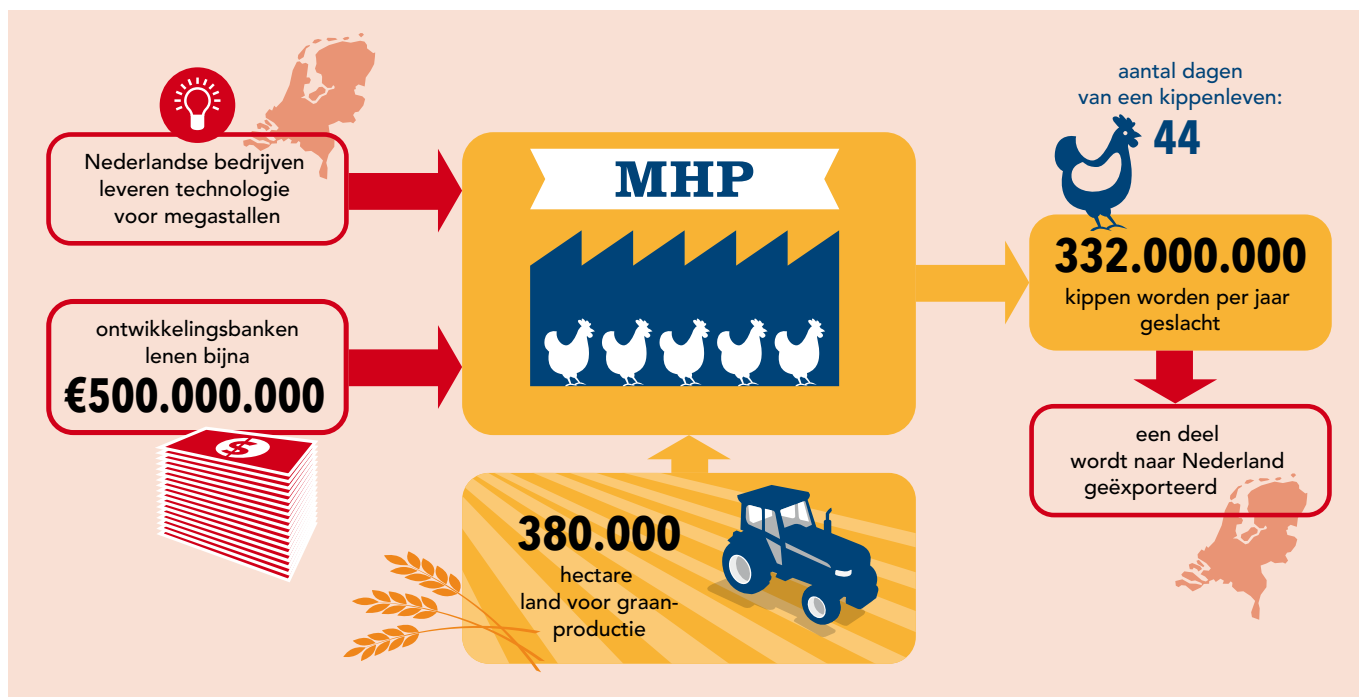
Conclusies

❑ Bedrijfsstrategieën MHP zijn in lijn met politieke belangen van ontwikkelingsbanken en EU

Met bijna € 0,5 miljard aan financiering van ontwikkelingsbanken kon het bedrijf zijn activiteiten uitbreiden en verticaal integreren om zo het grootste pluimveebedrijf van Oekraïne te worden. Bovendien profiteerde MHP van het wegvallen van invoerrechten voor hun exportproducten naar Europa. De EU is voor MHP de snelst groeiende exportmarkt en naar verwachting worden de quota voor belastingvrije invoer van producten in de toekomst verruimd. De uitbreiding van het Vinnytsia-complex eind 2015 ondersteunt dan ook de exportstrategie van MHP.

Deel van het Vinnytsia-complex van MHP.

Illegale dump van mest buiten Vinnytsia-complex.

De dorpswegen zijn niet gebouwd op zwaar vrachtverkeer.

❑ **De schaal en snelle groei van activiteiten in Vinnytsia vormen belangrijkste oorzaken van overlast**

De overlast die omwonenden ervaren, is terug te voeren op de schaal van het complex en de bedrijfsstrategie om de productiecapaciteit snel uit te breiden. Overlast voor omwonenden is onvermijdelijk in de buurt van een complex waar dagelijks miljoenen kippen worden gefokt en geslacht. De buitensporige druk die MHP uitoefent op de omwonenden houdt duidelijk verband met het belang van het bedrijf om toegang te krijgen tot voldoende land om uit te breiden.

❑ **Overlast kan niet afdoende worden vermeden door gebrek aan informatie en inspecties**

Omwonenden hebben weinig tot geen toegang tot relevante informatie over de sociale en milieu-effecten die het bedrijf en zijn activiteiten veroorzaken.

Omdat overheidsorganen geen inspecties uitvoeren en lokale autoriteiten niet reageren op klachten van omwonenden, kan de (toekomstige) overlast niet vermeden worden.

❑ **Nederland speelt een sleutelrol in de opkomst van MHP**

Omdat Nederland bestuurslid is van het IFC en EBRD, heeft het inspraak bij de beslissing om leningen te verstrekken aan MHP. Bovendien nam het bedrijf de technologie en apparatuur voor het Vinnytsia-complex veelal af van Nederlandse leveranciers. In de meeste gevallen kregen deze bedrijven exportkredietverzekeringen van Atradius DSB. Sinds de Europese markt is opengesteld voor Oekraïense kip is Nederland bovendien een belangrijke afnemer van kip van MHP.

Colofon

Auteur: Tim Steinweg

Layout: Frans Schupp

Cover foto: iStock. De foto is niet gemaakt in een
faciliteit van MHP.

ISBN: 978-94-6207-068-4

Deze publicatie is tot stand gekomen met een
financiële bijdrage van Sigrid Rausing Trust. De inhoud
van dit paper is de verantwoordelijkheid van SOMO en
weerspiegelt op geen enkele manier de mening van
Sigrid Rausing Trust.

This document is licensed under the Creative Commons
Attribution-NonCommercial-NoDerivateWorks 3.0
License.

SOMO

Stichting Onderzoek Multinationale Ondernemingen
Centre for Research on Multinational Corporations

Sarphatistraat 30
1018 GL Amsterdam

The Netherlands

T: +31 (0)20 639 12 91

F: +31 (0)20 639 13 21

info@somo.nl

www.somo.nl

SOMO is een onafhankelijke not-for-profit onderzoeks-
en netwerkorganisatie. SOMO richt zich op duurzame
ontwikkeling, zowel sociaal, ecologisch als economisch.

